

УДК 378.016:004

Гринько Вікторія Олександрівнакандидат психологічних наук, доцент кафедри природничо-математичних дисциплін
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», м. Слов'янськ, Україна
tysinda@mail.ru

РОЗВИТОК ІК-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ЗДІЙСНЮВАТИ ПРОФІЛАКТИКУ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ В УЧНІВ

Анотація. Встановлено, що професійно-педагогічна готовність майбутнього вчителя до профілактики залежності учнів є складовою готовності до виконання конкретних видів робіт учителя-вихователя, розглянуто основні аспекти проблеми комп'ютерної залежності, етапи її виникнення та шляхи профілактичної роботи. Розкрито зміст, форми і методи формування рефлексивно-педагогічної складової ІК-компетентності майбутніх учителів початкових класів щодо профілактики комп'ютерної залежності у дітей, а саме: метод проектів, веб-квест, ділова гра. З'ясовано, що формування готовності майбутніх учителів початкових класів до профілактики комп'ютерної залежності в учнів буде ефективним за умови забезпечення науково-дослідницького підходу.

Ключові слова: комп'ютерна залежність, профілактика; учні початкових класів; майбутні учителі початкових класів; інформаційно-комунікативна компетентність; рефлексивно-педагогічні уміння; проект; веб-квест; ділова гра.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Швидкий темп науково-технічного розвитку зумовив широке розповсюдження комп'ютерних технологій, які все більше охоплюють різні сфери соціального буття. Нині комп'ютерні технології спричиняють суттєвий вплив як на суспільну свідомість, так і на формування індивідуальності кожної людини. Разом із глобальною комп'ютеризацією суспільства все гостріше постає проблема подолання комп'ютерної залежності у користувачів.

XXI століття — період стрімкої інформатизації і комп'ютеризації суспільства — особливо вплинув на дітей, які отримали нові форми дозвілля. З урахуванням їхньої особистісної несформованості, саме діти стають найуразливішою категорією, яка потрапляє під вплив різних видів комп'ютерних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекту професійно-педагогічної підготовки — формуванню готовності майбутнього вчителя до профілактики залежної поведінки учнів присвячено наукове дослідження Н. Пихтіної [10], проблемі профілактики комп'ютерної адикції підлітків присвячена дисертація Н. Сергєєвої [12], сучасні соціально-педагогічні погляди на проблему адиктивної поведінки дітей розглядає Г. Золотова [3].

Проблему профілактики комп'ютерної залежності розглядають як одне із завдань практичної педагогіки, що стоїть перед батьками і педагогами в сучасному суспільстві вітчизняні і зарубіжні вчені: Т. Больбот, Т. Ісакова, О. Шайкіна, Л. Юр'єва, К. Янг та ін. Вивченню сучасних комп'ютерних ігор і їх впливу на дітей присвячені праці І. Болонова, І. Бурлакова, О. Войскунського, А. Гордєєвої, Г. Петрусь, С. Шапкіна та ін.

В. Чорна своє наукове дослідження присвятила визначенню й обґрунтуванню гігієнічного оцінювання умов виникнення комп'ютерної залежності у дітей шкільного віку, її діагностиці і профілактиці. М. Борисова і Т. Косенкова описали методи профілактики комп'ютерної залежності серед школярів і молоді, на профілактиці

комп'ютерної залежності у молодших школярів акцентували увагу М. Жукова, З. Некрасова, Н. Некрасова, О. Нікулочкіна, О. Фролова, К. Шишкіна та ін.

Хоча програма початкової школи передбачає знайомство з поняттям «комп'ютерна залежність» під час вивчення курсів «Сходинки до інформатики» та «Основи здоров'я», однак, проблема профілактики комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку поки що не стала предметом спеціального наукового дослідження вітчизняних дослідників. Потреба в цьому визначається також постійним збільшенням кількості користувачів комп'ютером серед дітей, неконтрольованим часом користування ним у домашніх умовах.

Мета статті полягає в дослідженні форм і методів розвитку ІК-компетентності майбутніх учителів початкової школи, а саме формування рефлексивно-педагогічних умінь здійснювати профілактику комп'ютерної залежності в учнів.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження було використано такі методи: теоретичний аналіз наукових джерел; педагогічний експеримент; анкетування; методи вивчення продуктів діяльності; спостереження; бесіда; нарративне інтерв'ю.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Результатом професійної підготовки учителів початкових класів є готовність до майбутньої діяльності. Підходи до поняття «готовність» різноманітні і кожна наука надає цьому поняттю деякі індивідуальні характеристики, хоча з упевненістю можна сказати, що і педагоги, і психологи, і соціологи пропонують споріднені дефініції. Ядро цього поняття включає в себе як психологічну готовність, яка є базою і стійкою платформою діяльності, так і практичною (професійною) готовністю для застосування усіх знань й умінь [9].

Під час здійснення професійної підготовки великого значення набуває своєчасність надання майбутньому вчителю початкової школи повних і точних даних про особливості соціалізації молодшого школяра як соціального суб'єкта і перспективи його розвитку для планування і реалізації навчально-виховного процесу [2].

У науковій літературі термін «профілактика» тлумачиться як комплекс правових, економічних, політичних, психолого-педагогічних заходів, спрямованих на попередження негативних явищ у соціальному середовищі. У педагогіці її обґрунтуванню присвячені роботи Т. Алексеєнко, О. Безпалька, І. Зверєвої, А. Капської, В. Оржеховської, І. Пінчук, С. Толстоухової та ін.

Соціально-педагогічна профілактика залежної поведінки — це науково обґрунтована діяльність, спрямована на мінімізацію факторів соціального ризику, створення оптимальної соціальної ситуації розвитку особистості, різних видів її активності, розкриття внутрішнього потенціалу, пов'язана з виявленням і виправленням негативних інформаційних, педагогічних, психологічних факторів, що зумовлюють відхилення в психічному і соціальному розвитку дітей і молоді.

Суттєву роль у сучасній профілактичній роботі відіграють профілактичні інтервенції (цілеспрямований вплив на цільову групу профілактики з метою зміни її ставлення до проблеми і подолання факторів, що призводять до проблеми), завдання яких полягає у тому, щоб змінити некоректні й сформувані стійкі адекватні установки щодо проблеми і поведінки, сформувати вміння і навички, необхідні для попередження

і подолання проблем, а також для задоволення власних потреб безпечним і ефективним шляхом [12].

Професійно-педагогічна готовність майбутнього вчителя до профілактики залежної поведінки учнів є складовою готовності до виконання конкретних видів робіт учителя-вихователя.

Виникнення комп'ютерної залежності тісно пов'язано з інтенсивним розвитком нових комп'ютерних технологій і мережі Інтернет, які є достатньо потужними сучасними засобами впливу на емоційний стан, реалізації різних форм залежної поведінки осіб, які патологічно використовують комп'ютер.

Залежність у широкому значенні — це форма рабства, яка стримує можливості людини взагалі і зменшує її можливості до саморозвитку. Будь-яка залежність є перешкодою на шляху до самореалізації особистості [3].

Комп'ютерна залежність — патологічна тяга людини до роботи або проведення часу за комп'ютером. Головними причинами виникнення комп'ютерної залежності у дітей є такі: відсутність або недолік спілкування і теплих емоційних стосунків у сім'ї; відсутність серйозних захоплень, інтересів, хобі; невміння дитини налагоджувати бажані контакти з оточенням, відсутність друзів; загальна невдачливість; причини, пов'язані з наявністю серйозного захворювання.

Г. Самардакова зазначає, що формування комп'ютерної залежності проходить три етапи.

I-й — етап ризику розвитку залежності. Основними його характеристиками є збільшення часу, проведеного за комп'ютером, втрата відчуття часу, одержання емоційного задоволення від користування комп'ютером, витрата великих коштів на діяльність з використанням комп'ютера, перші ознаки соціальної дезадаптації.

II-й — етап сформованої комп'ютерної залежності. Основні його ознаки: емоційно-вольові порушення й психічна залежність. Відзначається зростання толерантності до комп'ютера, нав'язливі думки про нього й фантазування. Спостерігається дезактуалізація основних проблем — вживання їжі, сну, відпочинку, особистої гігієни. Порушуються режими «сон — пильнування» і «відпочинок — навантаження», час роботи за комп'ютером — не тільки денний, але й нічний. Діяльність за комп'ютером проводиться за рахунок навчання, роботи, соціальних і особистих стосунків. З одного боку, людина компетентна в галузі використання ІКТ, з іншого боку, — має місце своєрідна форма інфантилізму, практично повна безпорадність у світі соціальних норм і відносин.

III-й — етап тотальної комп'ютерної залежності. Спостерігаються ознаки як психічної, так і фізичної залежності. Залишаються безуспішними спроби контролювати роботу за комп'ютером. Переважають агресивність, злісність, психомоторне порушення, депресивні феномени, розсіяна увага, мимовільні «друкуючі рухи» пальців рук. Можлива демонстративно-шантажна суїцидальна поведінка за спроби навколишніх перешкодити діяльності з використанням комп'ютера. На даному етапі присутні фізичні симптоми: головний біль по типу мігрені, біль у хребті, сухість в очах, оніміння й біль у пальцях кисті (синдром карпального каналу). Має місце соціальна й сімейна дезадаптація [11].

Класифікація технологій первинної профілактики комп'ютерної залежності була запропонована вітчизняними дослідниками Л. Юр'євою і Т. Ботьбот:

1. Інформаційні — публікації, телефон довіри, психологічна служба, соціальна підтримка.
2. Освітні — просвітницькі програми, програми навчання батьків, програми навчання педагогів, психологів, соціальних робітників, програми навчання

персоналу комп'ютерних клубів, просвітницькі програми для учнів шкіл, ліцеїв, коледжів.

3. Зайнятості — клубна робота, додаткове навчання, тимчасове працевлаштування.
4. Корекції сімейних відносин — формування взаємовідносин, що сприяють повноцінному вихованню дитини, спільні інтереси всіх членів родини, емоційна підтримка, психологічний захист.
5. Релігійні — культура релігійних почуттів, усвідомлення вищої духовної і моральної сили [13].

Готовність майбутнього вчителя до педагогічної діяльності визначається рівнем сформованої професійної компетентності, яка, окрім низки компетентностей, включає й інформаційно-комунікаційну. У науковій літературі поняття ІК-компетентності трактується як підтверджена здатність особистості на практиці використовувати інформаційно-комунікаційні технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язання суспільно значущих, зокрема професійних задач у певній предметній галузі [7].

Інформаційно-комунікаційна компетентність розглядається як комплексне поняття, а саме — сукупність знань і розуміння, умінь і навичок, а також особистісних ставлень і ціннісних орієнтацій людини у галузі ІКТ і здатність автономно й відповідально демонструвати їх для практичної, професійної діяльності і навчання впродовж життя [7]. Характеризуючи знання й уміння, що входять до складу ІК компетентностей, виокремлюють знання природи, ролі та можливостей технологій в особистому житті, навчанні та роботі. З огляду на наведене вище зазначимо, що ІК-компетентність майбутнього вчителя початкових класів не може вважатися сформованою, якщо він не володіє уміннями діагностувати і здійснювати педагогічну діяльність щодо профілактики комп'ютерної залежності в учнів.

У цьому контексті особливий науковий інтерес становить досвід шведських учених стосовно структури ІК-компетентності. Вітчизняними дослідниками М. Лещенко, І. Капустян з'ясовано, що основними складовими ІК-компетентності шведського вчителя є мотиваційна, технологічна, рефлексивно-педагогічна [6].

Мотиваційна складова вказує на наявність мотиву досягнення мети, готовність і інтерес до роботи, постановку й усвідомлення цілей діяльності. Вона включає здатність до подолання психологічного бар'єру в освоєнні ІКТ, потреби, прагнення до ІКТ-знань, ідентифікації власної особистості як «Я — комунікат».

Технологічна або цифрова (від англ. сл. digital) складова розкривається як наявність знань, умінь і здатність застосовувати їх у професійній діяльності; уміння аналізувати, класифікувати, систематизувати, застосовувати програмні засоби. Вона демонструє ефективність і продуктивність діяльності, застосування на практиці набутих знань і вмінь. Отже, за умови розповсюдження ІКТ і мультимедіа-технологій відбувається поштовх до розвитку технологічної або цифрової (дигітальної) компетентності. Міа Карлсон стверджує, що термін цифрова (дигітальна) компетентність охоплює такі компетентності як мережна (network), інтернетівська (internet-competency) та мультимедійна компетентності (multy media) [6, с. 822–823].

Рефлексивно-педагогічна складова забезпечує готовність до пошуку, розв'язання навчальних проблем, до їх творчого перетворення на основі аналізу своєї діяльності.

Отже, ІК-компетентність шведського вчителя характеризується наявністю інтегральної структури якостей: знання, уміння, мотивація, ціннісні орієнтації, технологічна грамотність, сформованість професійно важливих якостей: застосовувати ІКТ в навчанні й повсякденному житті; раціонально використовувати комп'ютер і комп'ютерні засоби під час навчально-педагогічної діяльності, пов'язаної з

операціями даних, їх пошуком, систематизацією, зберіганням, поданням і передаванням; будувати інформаційні моделі й досліджувати їх за допомогою засобів ІКТ; давати оцінку процесові засвоєння знань учнями й досягнутим результатам навчальної діяльності.

Попри це, сучасний шведський педагог має володіти здатністю бачити протиріччя, що виникають в навчально-виховному процесі, самостійно ставити конкретні педагогічні цілі й завдання і знаходити їх розв'язання, а також аналізувати й оцінювати отримані результати. Аналіз праць шведських дослідників дозволяє зазначити, що базовий рівень ІК-компетентностей шведського педагога характеризує вільне володіння ІКТ, а розвиток ІК-компетентностей передбачає постійне посилення педагогічно-рефлексивної складової.

На нашу думку, уміннями діагностувати і здійснювати педагогічну діяльність щодо профілактики комп'ютерної залежності в учнів початкових класів входять до рефлексивно-педагогічної складової ІК-компетентності.

Розглянемо зміст, форми і методи, які доцільно використовувати в контексті розвитку рефлексивно-педагогічної складової ІК-компетентності майбутніх учителів початкових класів, а саме формування у них умінь діагностувати і здійснювати педагогічну діяльність щодо профілактики комп'ютерної залежності в учнів. Дослідження було проведене на базі факультету підготовки вчителів початкових класів ДВНЗ «Донбаський педагогічний університет» упродовж 2012–2013, 2013–2014 навчальних років.

Перш за все, було вдосконалено змістовий компонент професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Проблема комп'ютерної залежності стала розглядатися під час вивчення таких дисциплін: педагогіка, теорія виховання, вікова психологія, основи наукових досліджень, методика викладання інформатики, інформаційні технології у професійній діяльності вчителя початкових класів. Для викладачів був проведений вебінар, мета якого полягала у наданні консультації з використання форм і методів навчання студентів профілактики залежної поведінки. У центрі особливої уваги стали питання організації науково-дослідницьких проектів, їх реалізація в ході педагогічних практик.

Ефективним засобом засвоєння знань, умінь і навичок у вищій школі є ділові ігри. Вони формують у студентів самостійність прийняття рішень, творче мислення під час розв'язання певних проблем, знайомлять майбутніх фахівців зі специфікою їх професії [5].

Ділова гра — це навчально-практичне заняття, яке передбачає моделювання діяльності фахівців щодо розв'язання складної проблеми, прийняття певного рішення. Ділова гра поєднує в собі ознаки навчальної й професійної діяльності та є діяльністю колективною. Вона дає змогу студентові збагнути суперечності між абстрактним характером предмета навчально-пізнавальної діяльності й реальним предметом майбутньої професійної діяльності, індивідуальним способом навчання студента й колективним характером професійної діяльності, опорою в навчанні переважно на інтелект студента й залученням у процес особистості спеціаліста [4].

Під час вивчення предмету «Основи наукових досліджень» студентам другого курсу була запропонована ділова гра «Навчальна наукова конференція», темою якої стала «Комп'ютерна залежність дітей та дорослих». Окрім своїх основних задач, таких як ознайомити студентів із поняттям «наукова конференція», «наукова стаття», «доповідь» та вимогами до їх підготовки, виховувати уміння працювати в колективі, розвивати комунікативні й організаційні якості, цей захід мав на меті ще й профілактику залежної поведінки у студентському середовищі, а також формування

готовності студентів до профілактики комп'ютерної залежності в учнів початкової школи.

Студенти готували наукові статті, доповіді та презентації на задані теми. Під час проведення навчальної конференції студенти, викладачі та запрошені гості створили атмосферу справжньої конференції: поважне ставлення до молодих науковців, постановка питань до доповідача, заохочення до обговорення і т. ін.

Наприкінці конференції була ухвалена резолюція про те, що причиною формування комп'ютерної залежності є бездоглядність і педагогічна занедбаність дітей, яка формується в умовах відсутності або недостатності виховних впливів, систематичного й цілеспрямованого педагогічного процесу, за умови наявності захоплення комп'ютером. Завдання вчителя початкових класів полягає саме у профілактичній роботі і передбачає, насамперед, формування інформаційної культури не лише в учнів, а також у їхніх батьків.

У процесі вивчення дисциплін «Інформаційні технології у професійній діяльності вчителя початкових класів» на лекціях студенти третього курсу були ознайомлені з теоретичними аспектами проблеми комп'ютерної залежності, на практичних заняттях-диспутах була переглянута низка відеосюжетів, присвячених даній проблематиці. Це викликало гаряче обговорення і високу зацікавленість.

Під час лабораторних занять відповідно до програми були виконані творчі завдання — розроблені інформаційні брошури й плакати відповідної тематики, виконані проекти — самостійно зняті та змонтовані відеоролики.

На заняттях упроваджувалися проблемні завдання з елементами рольової гри, для виконання яких використовувалися інформаційні ресурси Інтернету — веб-квести. Методологічною основою веб-квесту є активне навчання, що створює передумови для перетворення нової інформації, яку одержують студенти, у нові знання, котрі вони можуть використовувати [1].

Результатом залучення студентів до участі у веб-квесті стало створення інтернет-газети, присвяченої проблемі впливу інформаційних технологій на життя сучасного студента, оскільки, відповідно до даних Інституту соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, серед українських користувачів Інтернету залежними вважаються від 2 % до 6 %, абсолютна більшість серед яких — студенти [8].

Групи журналістів працювали за такими напрямками: комп'ютер і здоров'я, механізми впливу мобільних телефонів і мережі Інтернет на людину. На веб-сторінках було проведено опитування студентів.

На початку навчального року була створена проблемна група, яка займалася підготовкою науково-дослідного проекту «Профілактика комп'ютерної залежності у молодших школярів», у виконанні якого були задіяні всі студенти 4 курсу (спеціалізація «Інформатика») денного відділення під час проходження виробничої педагогічної практики.

Стисло охарактеризуємо зміст проекту.

Інформаційна культура — це складне і багатозначне поняття, яке пронизує усі сфери людської діяльності й усі сторони розвитку особистості. Вона сприяє усвідомленню людиною свого місця і ролі в оточуючому світі, всебічному і гармонійному розвитку в умовах становлення інформаційного суспільства.

Засоби масової інформації, педагоги, психологи, батьки виявляють занепокоєння тим, що діти багато часу проводять біля комп'ютера. Перед учителем постає завдання навчити дитину успішно жити в інформаційному суспільстві, використовуючи соціальний потенціал на благо своєму моральному, фізичному, психологічному,

соціальному здоров'ю, розвитку; аналізувати отримувані дані, знати, які небезпеки підстерігають в мережі, і як їх уникнути.

Організатори проекту: студенти 4 курсу (спеціалізація «Інформатика») факультету підготовки вчителів початкових класів, викладачі кафедри природничо-математичних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Мета проекту: сформувати готовність майбутніх вчителів до профілактики комп'ютерної залежності в учнів початкової школи.

Завдання проекту:

- формування інформаційної культури майбутніх вчителів початкових класів;
- привернення уваги батьків і вчителів початкової ланки до проблеми комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку;
- створення умов для розкриття творчих здібностей і самореалізації студентів; розвитку комунікативних здібностей; самостійності в пошуках необхідних даних, уміння використовувати отримані знання на практиці, уміння аналізувати і зіставляти факти.

Проектом передбачено участь студентів у таких видах науково-педагогічної діяльності: анкетування дітей, батьків, учителів; розробка та проведення виховного заходу у контексті профілактики комп'ютерної залежності; підготовка і виступ на батьківських зборах (подати відомості про комп'ютерну залежність, ознайомити з результатами анкет дітей, надати рекомендації тощо); створення і демонстрація відеофрагменту, що ілюструє розуміння учнями поняття комп'ютерної залежності; оформлення звіту (загальна характеристика школи, класу, аналіз анкет, рекомендації).

Характеристика проекту:

- за характером діяльності — позааудиторний;
- типологічна ознака — інформаційно-дослідницький, практико-орієнтований;
- за кількістю учасників – колективний;
- за тривалістю — довготривалий.

Очікувані результати: розвиток рефлексивно-педагогічної складової ІК-компетентності, що увиразнюється в поглибленні знань з проблеми комп'ютерної залежності у дітей та у формуванні умінь: діагностувати дітей, які можуть стати або вже стали залежними від комп'ютера; використовувати методи і форми профілактики, адекватні ситуації; організувати і проводити наукове педагогічне дослідження.

План роботи над проектом

1. Обговорення зі студентами мети і завдань проекту, форми презентації.
2. Розподіл завдань між студентами, інструктаж із виконання роботи.
3. Ознайомлення з довідковою, спеціальною та художньою літературою, необхідною для виконання роботи.
4. Науково-дослідницька діяльність студентів.
5. Оформлення результатів.
6. Презентація результатів.

Напередодні педагогічної практики був проведений круглий стіл «Робота з батьками в контексті профілактики комп'ютерної залежності у дітей», де були розглянуті такі питання:

1. Комп'ютерна залежність — що це?
2. Збереження здоров'я дітей під час роботи за комп'ютером.
3. Роль учителя у профілактиці комп'ютерної залежності у дітей.
4. Форми роботи з батьками в контексті проблеми.

У результаті обговорення був складений план роботи з батьками і дітьми на період практики, рекомендації для батьків і вчителів, створений список форм позакласної роботи з відповідної проблематики. Кожному студенту на електронну

скриньку був висланий інформаційний пакет, який містив завдання і рекомендації щодо участі у проекті.

Проектом було охоплено 22 школи Донецької, Дніпропетровської, Харківської областей та м. Севастополь. Було опитано 483 учні, 700 батьків та 45 вчителів початкових класів.

Презентація проекту включала оприлюднення й обговорення результатів анкетування, демонстрацію матеріалів, підготовлених для батьків, перегляд змонтованого відео.

Результати проекту знайшли відображення у доповідях студентів на Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях м. Донецька, м. Києва, м. Луганська, м. Северодонецька, м. Слов'янська, м. Ополе (Польща), м. Умані; підготовці наукових публікацій «Комп'ютерна залежність в учнів початкової школи», «Взаємодія школи і сім'ї як провідний фактор профілактики комп'ютерної залежності», «Медіа-грамотність учнів початкової школи», «Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій»; підготовці наукової роботи на конкурс студентських наукових робіт; захисті дипломної роботи «Профілактика комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку»; укладанні збірки методичних матеріалів за темою; створенні соціального відеоролику.

Таким чином, під час роботи над проектом було підтверджено гіпотезу про те, що формування готовності майбутніх учителів початкових класів до профілактики комп'ютерної залежності в учнів буде ефективним за умови забезпечення науково-дослідницького підходу. Такий підхід сприяє подальшому використанню у професійній діяльності науково-дослідницького інструментарію, тобто кожне педагогічне явище і подію педагог-дослідник буде аналізувати, прогнозувати їх розвиток, застосовувати відповідні форми і методи. Отже, буде забезпечуватися загальна висока професійно-педагогічна компетентність вчителя, що сприятиме підвищенню якості освіти.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Професійна підготовка майбутнього вчителя до профілактики комп'ютерної залежності в учнів початкових класів передбачає розвиток рефлексивно-педагогічної складової ІК-компетентності, а саме формування особистісної інформаційної культури, набуття теоретичних знань із проблематики, цілеспрямованої підготовки до роботи з батьками. Вона досягається шляхом загальної фахової, психолого-педагогічної, методичної та спеціальної підготовки. Спеціальна підготовка здійснюється на основі загальної професійної підготовки шляхом додавання спеціально дібраного матеріалу до змісту інших навчальних дисциплін, проведення спеціалізованих семінарів, виконання спеціальних завдань на різних етапах педагогічної практики, позааудиторної діяльності студентів.

Перспективи подальшого дослідження полягають у поглибленні змістового і процесуального компонентів формування ІК-компетентності майбутніх педагогів шляхом вивчення зарубіжного досвіду профілактики комп'ютерної залежності в учнів початкових класів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Т. М. Веб-квест технологія як засіб активізації самостійної діяльності майбутніх учителів початкових класів / Т. М. Бондаренко // Вісник ЛНПУ ім.Т.Шевченка (педагогічні науки). — Луганськ: 2013. — № 13(272) липень). — Ч.ІІ. — С. 224–231.

2. Журат Ю. В. Майбутній педагог початкових класів як суб'єкт специфічної педагогічної діяльності / Ю. В. Журат // Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. — Випуск 59. — 2011. — С.126–131.
3. Золотова Г. Д. Сучасні соціально-педагогічні погляди на проблему адитивної поведінки дітей / Г. Д. Золотова // Соціальна педагогіка: теорія та практика. — № 1. — 2013. — С. 61–70.
4. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : словник-госарій / М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр, Т. Є. Рак. — Львів : «СПОЛОМ», 2011. — 327 с.
5. Кошелєв О. Л. Алгоритм проведення ділової ігри при підготовці студентів до професійної діяльності / О. Л. Кошелєв, К. В. Бленда // Пошуки і знахідки : матеріали наукової конференції ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (квітень 2014) / [За заг. ред. Т. А. Євтухової]. — Слов'янськ, 2014. — Вип. 14. — Т.1. — С. 142–144.
6. Лещенко М. Информатизация непрерывного педагогического образования в Швеции [Электронный ресурс] / М. Лещенко, И. Капустян // Образовательные технологии и общество: международный электронный журнал. — Том 16. — №1. — 2013. — С. 800–920. — Режим доступа: http://ifetsiee.org/Russian/periodical/v_161_2013EE.html.
7. Лещенко М. Развитие информационно –коммуникационных и медиа-компетентностей учителей у международному освітньому просторі [Електронний ресурс] / М. Лещенко, Л. Тимчук // Інформаційні технології і засоби навчання. — №6 (38). — 2013. — С. 13–28. — Режим доступу : <http://www.journal.iitta.gov.ua>.
8. Лист за № 02-15/218 від 14.06.2011 р. з Інституту соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України.
9. Лозицька Т. Ю. Сутність готовності майбутніх учителів до використання медіа у професійній діяльності / Т. Ю. Лозицька // Науковий вісник Донбасу. — 2011. — № 1.
10. Пихтіна Н. П. Формування професійно-педагогічної готовності майбутнього вчителя до профілактики адитивної поведінки учнів : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Н. П. Пихтіна. — К., 1999. — 20 с.
11. Самардакова Г.О. Комп'ютерна залежність [Електронний ресурс] / Г. О. Самардакова. — Режим доступу : <http://www.knmu.kharkov.ua/>.
12. Сергєєва Н. В. Соціально-педагогічні умови профілактики комп'ютерної адикції підлітків / Н. В. Сергєєва : автореф. дис. ... канд. пед. наук. — К., 2010. — 20 с.
13. Юрьєва Л. Н. Компьютерная зависимость: формирование, диагностика, коррекция и профилактика : монография / Л. Н. Юрьєва, Т. Ю. Ботьбот [Электронный ресурс]. — Днепропетровск : Пороги, 2006. — 196 с. — Режим доступу : <http://phtiziatri.ru/library/knigi/?lib=1559>.

Матеріал надійшов до редакції 18.09.2014 р.

РАЗВИТИЕ ИК-КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В КОНТЕКСТЕ ФОРМИРОВАНИЯ УМЕНИЙ ОСУЩЕСТВЛЯТЬ ПРОФИЛАКТИКУ КОМПЬЮТЕРНОЙ ЗАВИСИМОСТИ УЧАЩИХСЯ

Гринько Виктория Александровна

кандидат психологических наук, доцент кафедры естественно-математических дисциплин
ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет», г. Славянск, Украина
tysinda@mail.ru

Аннотация. Установлено, что профессионально-педагогическая готовность будущего учителя к профилактике зависимости учащихся является составной готовности к выполнению конкретных видов работ учителя-воспитателя, рассмотрены основные аспекты проблемы компьютерной зависимости, этапы ее возникновения и пути профилактической работы. Раскрыто содержание, формы и методы формирования рефлексивно-педагогической составляющей ИК-компетентности будущих учителей начальных классов по профилактике компьютерной зависимости у детей, а именно: метод проектов, веб-квест, деловая игра. Выяснено, что формирование готовности будущих учителей начальных классов к профилактике компьютерной зависимости у учащихся будет эффективным при условии обеспечения научно-исследовательского подхода.

Ключевые слова: компьютерная зависимость; профилактика; студенты; информационно-коммуникативная компетентность; рефлексивно-педагогические умения; проект; веб-квест; деловая игра.

THE DEVELOPMENT OF IC-COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE CONTEXT OF FORMING SKILLS OF PUPILS' COMPUTER ADDICTION PREVENTION

Viktoriia O. Hrynko

PhD (psychological sciences), Associate professor of natural and mathematical sciences department
State University «Donbass State Pedagogical University», Slavyansk, Ukraine
tysinda@mail.ru

Abstract. It is established that professional and pedagogical readiness of future teachers to prevention of students' dependence is a component of readiness to perform specific types of teacher's work; the basic aspects of computer addiction, stages of its origin and ways of prevention are considered in the article. It is highlighted the content, forms and methods of forming of reflexive and pedagogical component of IC-competence of future primary school teachers on the prevention of children's computer dependence, namely: project method, a web quest, a business game. It was found out that the formation of readiness of future primary school teachers to prevention the students' computer addiction would be effective provided with scientific-research approach.

Key words: computer addiction; prevention; primary school pupils; students; information and communicative competence; reflective pedagogical skills; design; web quest; role play.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bondarenko T. M. Quest Web technology as a means of self-activation of future primary school teachers // Bulletin LNU Shevchenko (pedagogical sciences). — Lugans'k, 2013. — 13(272) ly`pen`. — Ch.II. — S. 224–231. (in Ukrainian)
2. Zhurat Yu.V. The future elementary school teacher as subject specific teaching activities // Journal of Zhytomyr State University. Teaching science. — Vy`pusk 59. — 2011. — S. 126–131. (in Ukrainian)
3. Zolotova G. D. Modern social and educational views on the problem of additive behavior in children // Social Pedagogy: Theory and Practice. — №1. — 2013. — S. 61–70. (in Ukrainian)
4. Kademiya M. Yu. ICT learning: dictionary glossary / M. Yu. Kademiya, M. M. Kozyar, T. Ye. Rak. — L`viv : «SPOLOM», 2011. — 327 s. (in Ukrainian)
5. Koshelyev O. L. The algorithm of the business game in preparing students for professional work / O. L. Koshelyev, K. V. Blenda // Searches and finds : materials Conference SHEI "Donbass State Pedagogical University" (April 2014) — Slov'yans'k, 2014. — Vy`p. 14. — T. 1. — S. 142–144. (in Ukrainian)
6. Leshhenko M., Kapustjan I. Informatization of continuous pedagogical education in Sweden [online] // Educational Technology and Society: an international electronic journal. — Tom 16. — №1. — 2013. — S. 800–920. — Available from : [http://ifetsiee.org/Russian periodical/ v_161_2013EEhtml](http://ifetsiee.org/Russian%20periodical/v_161_2013EEhtml). (in Russian)
7. Leshhenko M., Ty`mchuk L. Development i-komunikatsiynih information and media competencies of teachers in the international educational space [online] // Information technology and learning tools. — 2013. — №6 (38). — C. 13–28. — Available from : <http://www.journal.iitta.gov.ua>. (in Ukrainian)
8. Ly`st №02-15/218 vid 14.06.2011 r. Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. (in Ukrainian)
9. Lozy`cz`ka T. Yu. The essence of future teachers to use media in their professional activities / T. Yu. Lozy`cz`ka // Scientific Bulletin of Donbass. — 2011. — № 1. (in Ukrainian)
10. Py`xtina N. P. Formation of the professional and pedagogical readiness of a future teacher for the prevention of the addictive behaviour of pupils. / N. P. Py`xtina: Avtoref. dy`s... kand..ped.nauk. — K., 1999. — 20 s. (in Ukrainian)
11. Samardakova G. O. Computer addiction [online] / G. O. Samardakova. — Available from : <http://www.knmu.kharkov.ua/>. (in Ukrainian)
12. Sergyeyeva N. V. Social and educational conditions of computer addiction prevention teenagers / H. V. Sergyeyeva: Avtoref. dy`s... kand..ped.nauk. — K., 2010. — 20 s. (in Ukrainian)
13. Jur`eva L. N. Computer addiction: the formation, maintenance, correction and prevention [online] / L. N. Jur`eva, T. Ju. Bol'bot / Monografija. — Dnepropetrovsk : Porogi, 2006. — 196 s. — Available from : <http://phtiziatr.ru/library/knigi/?lib=1559>. (in Russian)